

ספר החינוך
פרשת בהר (מזות שלא שלב)

שלא. מצנות תקיעת שופר ביום הכפורים
של יובל

לתקוע שופר בפשירי בתשני שהוא יום הכפורים, שנאמר, ונתעברת שופר תרוצה... ביום הכפורים מעבירו שופר בקל-ארצכם... וקראתם דרור וגומר. וידוע שמצנת התקיעה ביום זה - היא לפרסם חרות פל עבד עברי שיצא בן-חורין בלי דמים; ואין צלגנה בצגן תקיעת השופר בראש השנה, שהתקיעה נהיא אנו עושים לקבץ מחשבתנו על צגן עקבת יצטק. ונצייר בנפשנו לצעות גם אנו כמוהו לאהבת השם, ומתוך כך יצלה זכרוננו לפני השם לטוב, כלומר: שנהיה זכאים לפגיו וזאת התקיעה של יובל - היא לפרסם חרות, כמו שאמרנו.

משרשי המצנה, לפי שידוע כי קול השופר יעורר לב בני-אדם אם לשלום ואם למלחמה; וצגן שלום העבד שצבד את אדוניו זמן רב - הוא קשה מאד בצניי אדוניו על פן לעורר לב הקריות על הצגן ולסוק בפשם ולהזהירם על המצנה בשמץם את-קול השופר בקאותם כי דבר השנה הוא בקל-הארץ ושהפל עושים בן-נצטוינו על זה, שאין דבר שיסוק לבות בני-אדם כמו מעשה הרבים, וקמאמר התקם, צצר רבים - נתקמה, גם העבד בעצמו מתעורר לצאת בקל-העבדים מפתח בני רבו אשר אהב, בשמעו קול השופר; ומתוך כך, המצנה מתקיימת לשוב הפל ברשות אדון הפל.

מדרש נח פרשה לא רבה

1

ה קץ כל בשר בא לפניי הגיע זמנם להקציץ הגיע זמנן (1) לעשות בתה הגיע קמינורים שלהן לפני כד ככלמה כי מלאה הארץ חמס מפניהם איזהו חמס ואיזה היא גול. אר תנינא חמס אינו שוה פרוסה וגול ששוה פרוסה: יוכך היו אנשי המבול עושים היה אחד מהם מוציא קופתו מליאה תורמסים והיה זה בא ונוטל פחות משה פרוסה וזה בא ונוטל פחות משה פרוסה. עד מקום שאינו יכול להוציא מופנו בדיון. א"ל הקב"ה אתם עושים שלא כשורה. אף אני אעשה עמכם שלא כשורה.

מתנות כהונה

שלא כשורה: לא כשורה דין של מעלה שמחלק מחסו לכל אלא דין נטור לני טוב צבס ועיין (ליל פ' לו):

פירוש מהר"ו

וכך היו אנשי דור המבול: פי' דבר זה היו עושים בשוק בפרהסיא בהסכס טולס אך כל אחד נעלמו עשה חמס וגול עד מקום שידו נענע כמפורש איוב לד כל העין:

עין יוסף

חמס שאינו ש"פ בכלל חמס גם פחות מש"פ אבל גול אינו חלה ש"פ והכא דכתי' ותמלא הארץ חמס משמע פחות מש"פ: וכך היו אנשי דור המבול כו'. פי' בפרהסיא בהסכס כולס: שא"ל להוציא ממנו בדיון. שהקילה תורה לפי שנתן למחילה כדאי' בפד"מ: עשיתם שלא כשורה שמהם הדין הישרה לגמרי שלא יקח אחד מהבירו הפילו פחות מש"פ. לכן חף חיי אעשה עמכם שלא כשורת מידתי שדרכי לרחם בדיון. אבל התקם לא אסון לרחמים כלל: ה"ל

שמעוני איוב כג כד כה ילקום 2

תתקט כד גבולות ישיגו. ?מעשה דור המבול פרשו איוב, סרו גבולות ישיגו, שהיו נכנסין זה בנבולו של זה וזה בנבולו של זה. עדר גולו וירעו חמור יתומים ינהגו, כשהיו רואים חמור ביד יתום מיד היו נוטלים אותו ממנו. יחבלו שור אלמנה, אלמנה שמת בעלה והניח לה שור אחד ויצאה לרעותו מיד היו נוטלים אוהו סבנה. ערום ילינו סבלי לבוש, כיון שהיו רואים בני אדם שהיו עושים בהם כך היו מהלכים ערוסים כדי שלא יפשיטו את בנייהם: